

Soldaten loosden vuil water in 't klooster

Door Leo Nierse

BREDA - Met de presentatie van haar eerste Erfgoed Rapport, heeft de gemeente Breda gisteren een nieuwe reeks wetenschappelijk publicaties gelanceerd. Oudheidkundigen doen in deze reeks verslag van hun onderzoek naar specifieke onderdelen van de Bredase stads-historie.

Het eerste ErfgoedRapport betreft de doctoraalscriptie van de Prinsenbeekse archeoloog Xander Alma (27) over de 17e-eeuwse soldatenbarakken bij het klooster St-Catharinadal (het tegenwoordige Holland Casino). De uitgave daarvan is een landelijk novum; over de militaire barakkenbouw tijdens de Tachtigjarige Oorlog is nog niet eerder een wetenschappelijke studie verschenen.

De jl. mei aan de Universiteit van Amsterdam afgestudeerde auteur gaf het officiële eerste exemplaar aan Bredaas cultuurwethouder André Adank. Als eerste ErfgoedRapport gaf Adank de nieuwe uitgave vervolgens door aan KMA-gouverneur Ton van Osch, de hoogste militaire autoriteit in de voormalige vesting- en garnizoensstad.

Reeksen

Waarmee in korte tijd de zoveelste serie van gemeentelijke erfgoedpublicaties het licht ziet. De afgelopen anderhalf jaar lanceerde de gemeente Breda via haar Bureau Cultureel Erfgoed al de *ErfgoedBrief* (nieuwsbrief over oudheidkundige activiteiten), de populair-wetenschappelijke *ErfgoedReeks* en de wetenschappelijke *ErfgoedStudies*. Nog dit jaar volgt de start van de website *ErfgoedWeb*.

In hoog tempo ontsluit Breda zo archeologische en (bouw-)historische kennis over de stad voor uiteenlopende doelgroepen. De nieuwe *ErfgoedRapporten* - waarvan er dit jaar nog meerdere zullen verschijnen - zijn in de eerste plaats bestemd voor wetenschappelijke onderzoekers.

In zijn *Barakkencomplex Sint-Catharinadal te Breda* beschrijft Alma het resultaat van de opgravingen

• Achter het Chassé Theater legden archeologen in oktober 1999 de funderingen en keldertjes van tientallen 17e-eeuwse soldatenhuisjes bloot. Spaans en later Nederlands ruitervolk huisde hier in de tweede helft van de Tachtigjarige Oorlog.

FOTO THOM VAN AMSTERDAM

die gemeentelijke archeologen in 1993 en 1999/2000 verrichtten op de plek van de huidige parkeergarage in het Chassé Park. Daar stonden in de periode 1629-'82, vlak achter de stadswal, een kleine honderd soldatenhuisjes tegen de oostelijke en zuidelijke tuinmuur van het middeleeuwse norbertinessenklooster aan geplakt. Van 51 daarvan zijn de - inmiddels verdwenen - fundamente blootgelegd.

Pikant

De restanten bevestigden trouwens een pikant detail dat al uit geschreven bronnen bekend was, namelijk dat de nonnen nogal wat te stellen hadden met hun martiale burens. De soldaten hakten gewoon gaten in de kloostermuur om hun afvalwater op de binnenplaats van de zusters te lozen.

Alma - die in 1999 zelf acht weken meegroef - betreft in zijn beschrijving van de (bescheiden) cavalieristenwoningen-met-stallen

duis niet alleen het opgravingsresultaat. Hij baseert zich tevens op historische bronnen en oude kaarten.

In zijn toegankelijk geschreven scriptie cq. ErfgoedRapport schetst Alma ook de veranderingen van de huisvesting van het soldatenvolk, van inkwartiering (in kerken en kloosters en bij burgers) tot de laat-16e-eeuwse kazernebouw.

Die ontwikkeling laat zich verklaren uit de groeiende omvang en professionalisering van de steeds minder rondtrekkende legers. De 17e-eeuwse barakkenbouw was een tussenfase in deze ontwikkeling.

De Bredase vesting vormde geen uitzondering op deze trend, alleen is nergens anders in Nederland een dergelijk complex opgegraven. Omdat er over deze 'barakkenfase' überhaupt maar weinig bekend is, geeft dat de Bredase vondst destemmeer waarde.

Alma meldt dat de Spanjaarden in 1629 besloten tot grootschali-

ge barakkenbouw in Breda. Die ging door totdat zij in 1637 de stad aan Frederik Hendrik verloren. Uit Alma's onderzoek blijkt, dat een deel van het blootgelegde complex door de Spanjaarden is gebouwd en dat het Staatse leger er in 1642-'43 een flink aantal barakken naast heeft gezet.

In beide perioden ging het om ruitervolk. De Spanjaarden gaven hun bereden soldaten echter een (piepklein) tweekamerwoningje, inclusief kelder met waterput. De paarden stonden in een gezamenlijke stal. De Staatse cavalieristen moesten het daarentegen doen met één - kelderloos - woon- en slaapvertrek, áchter de ongeveer evengrote stal voor hun rijdier (en). Over het dagelijks leven van de militaire barakkenbewoners is Xander Alma echter weinig aan de weet gekomen. Een vergelijking van het toenmalige Bredase soldatenleven met dat in andere steden was hem niet mogelijk door het gebrek aan vondsten elders.

BN/DeStem

Donderdag
9 februari 2006